

ФІНАНСИ ТА ІНВЕСТИЦІЇ

УДК 338.5-048.455:[658:622](045)

Волошина С.В.,
канд. екон. наук, доц¹.
Костакова Л.Д.,
асистент²

Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: svs_1165@mail.ru¹
e-mail: linakostakova@gmail.com²

УДОСКОНАЛЕННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВ ГІРНИЧО-ЗБАГАЧУВАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ

Voloshyna S.,
Candidate of Economics,
Associate Professor¹
Kostakova L.
Assistant²

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: svs_1165@mail.ru¹
e-mail: linakostakova@gmail.com²

COST CLASSIFICATION IMPROVEMENT OF MINING COMPLEX ENTERPRISES

Мета. Мета статті полягає у систематизації сучасних наукових здобутків у галузі групування загальних й екологічних витрат підприємств гірничо-збагачувального комплексу та в удосконаленні їх класифікації з урахуванням галузевих особливостей.

Методи. При підготовці статті застосовані загальні й спеціальні методи наукового дослідження економічних процесів, зокрема узагальнення та абстрагування, індукції й дедукції, порівняння, групування, аналізу і синтезу, логічний метод, історичний метод, діалектичний метод тощо.

Результати. Визначено специфічні особливості формування витрат підприємств гірничо-збагачувального комплексу. Проведено критичне опрацювання сучасних наукових здобутків у галузі систематизації витрат підприємств даного комплексу. Удосконалено класифікацію загальних й екологічних витрат із врахуванням галузевих особливостей функціонування підприємств комплексу. Розроблено структурно-логічну модель групування екологічних витрат. Встановлено зв'язок між удосконаленням класифікації витрат та поліпшенням техніки управління витратами на підприємствах комплексу.

Ключові слова: гірничо-збагачувальний комплекс, галузеві особливості, класифікація, загальні витрати, екологічні витрати, удосконалення.

Постановка проблеми. Гірничо-збагачувальне виробництво є початковою ланкою виробничої системи гірничо-металургійного комплексу (ГМК). Продукція гірничо-збагачувальних підприємств використовується як вхідна сировина для металургійних комбінатів та відповідно визначає рівень матеріаломісткості виробництва останніх. У свою чергу, щорічне зростання собівартості продукції підприємств гірничо-збагачувального комплексу (ГЗК) на 2–4% є наслідком погіршення гірничо-геологічних умов добування залізорудної сировини і призводить до зростання виробничих витрат металургійних комбінатів на 1–2 % [1].

Вищезазначене вказує на те, що зниження витратомісткості добування залізорудної сировини є нагальним завданням, вирішення якого потребує вдосконалення підходів до управління витратами підприємств ГЗК.

Специфіка гірничо-збагачувального виробництва зумовлює значний ступінь

диференціації витрат, що також має позначитися на процесі управління витратами. Саме тому особливого значення набуває дослідження підходів до класифікації витрат, які мають враховувати галузеві особливості добування і переробки залізорудної сировини та виробництва кінцевої продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню поведінки витрат на підприємствах гірничо-збагачувального комплексу присвячено багато праць вітчизняних вчених-економістів. У даній предметній області останнім часом працювали О. Брадул [2], О. Олійник [3], О. Шатохіна [4] та інші. Категорія «витрати» вивчалася ними на предмет уточнення економічного змісту, аспектів обліку та аналізу витрат, пошуку напрямків мінімізації та оптимізації витрат на основі вдосконалення їх класифікації, методів формування собівартості тощо.

Питання змістовності і класифікації екологічних витрат як частини загальних витрат підприємств ГЗК досліджувалися такими науковцями, як: О. Кондратюк [5], М. Курило [6], Л. Максимів [7], Н. Малюга, І. Замула [8], І. Мамчук [9], О. Сухіна [10].

Проте, науковою прогалиною виконаних досліджень слід визнати те, що галузеві особливості формування витрат вивчені без належної деталізації, чого вимагає попередільний характер гірничо-збагачувального виробництва.

Мета статті полягає в удосконаленні класифікації загальних та екологічних витрат з врахуванням галузевих особливостей підприємств ГЗК.

Виклад основного матеріалу дослідження. Безсумнівним є те, що поведінка витрат підприємств ГЗК залежить від дії галузевих факторів. Причому посилення їх тиску зумовлює більший ступінь варіації рівня собівартості кінцевої продукції.

Вплив галузевих факторів визначає специфічні особливості витрат у досліджуваному виробництві:

- наявність значної кількості різних видів витрат, що пов'язано зі специфікою виробництва (видобування та переробка залізорудної сировини, виготовлення попутної продукції), реалізацією готової продукції (залізна руда, концентрат, агломерат, обкотиші), залученням фінансових ресурсів, зі здійсненням інших видів діяльності;
- встановлення тісного зв'язку між розмірами витрат окремих переділів на кожній стадії технологічного процесу виробництва продукції з урахуванням зумовлених обсягів її випуску;
- можливість до часткової субституції ресурсів, що трансформуються у витрати в процесі виробництва готової продукції;
- наявність значної кількості специфічних комплексних витрат при формуванні собівартості добування залізорудної сировини (погашення гірничопідготовчих робіт, загальнорудничні витрати, внутрішнє переміщення сировини, матеріалів і продукції тощо);
- номенклатура калькуляційних статей витрат окремих підгалузей підприємств ГЗК є різною за економічним змістом та цільовим використанням.

Таким чином, витрати у виробничо-господарській діяльності підприємств ГЗК слід розглядати під кутом ефективного управління ними, що передбачає безперервний у часі цикл, який забезпечується, з одного боку, раціональністю використання ресурсів, а з іншого – ефективністю прийняття відповідних управлінських рішень.

Одним із аспектів визначення поведінки витрат є їх класифікація. У таблиці 1 систематизовано сучасні напрямки розвитку вітчизняної наукової думки щодо класифікації витрат.

Таблиця 1 – Напрямки розвитку вітчизняної наукової думки щодо класифікації витрат підприємств ГЗК

Науковці	Напрямки розвитку наукової думки щодо класифікації витрат
Відносно загальних витрат	
О. Брадул [2]	класифікує і поділяє витрати за їх загальноекономічним змістом, економіко-правовим та податковим групуванням; удосконалив класифікацію витрат для їх внутрішньогосподарського обліку
Л. Максимів [7]	запропонувала власну методiku класифікації виробничих витрат, враховуючи специфіку геологорозвідки, організаційно-методологічних аспектів бюджетування витрат на здійснення геологорозвідувальних робіт
О. Олійник [3]	дотримуючись традиційних підходів до класифікації витрат, доповнює її відповідними ознаками та групами для потреб бухгалтерського обліку підприємств добувної галузі, приділяючи значну увагу цільовому призначенню витрат
О. Шатохіна [4]	удосконалює класифікаційні ознаки витрат на вугільних шахтах, беручи до уваги технологічні особливості добування вугілля
Відносно екологічних витрат	
О. Кондратюк [5]	досліджує нормативно-правові підходи до побудови класифікації витрат на природоохоронну діяльність
Л.І. Максимів [7]	класифікує екологічні витрати по відношенню до фінансового результату діяльності підприємства
Н. Малюга, І. Замула [8]	дослідили категорії «екологічні витрати» та «витрати на природоохоронну діяльність»; дотримуються думки, що екологічні витрати є більш широким поняттям, ніж витрати на природоохоронну діяльність
І. Мамчук [9]	досліджуючи природу, вважає необхідним поділяти екологічні витрати на дві частини, а саме: природоохоронні витрати та економічний збиток від екологічних порушень
О. Сухіна [10]	здійснила класифікацію факторів і наслідків впливу гірничовидобувних робіт на довкілля за способом та масштабами добування твердих корисних копалин і розмірами заподіяної шкоди

Джерело: складено авторами, згідно [2; 3; 4; 5; 7; 8; 9; 10]

Проведене вище критичне опрацювання наукових здобутків відносно класифікації витрат підприємств ГЗК показало, що єдність думки у даному питанні на сьогоднішній день відсутня і воно залишається відкритим. Це і дає нам підстави запропонувати власний підхід до класифікації загальних витрат, доповнивши її специфічними для галузі ознаками (табл. 2).

За даними таблиці 2 видно, що в цілому класифікація загальних витрат підприємств ГЗК відповідає традиційним підходам. Проте традиційна класифікація доповнена на групову ознаку «за галузевими особливостями» з подальшим виокремленням критеріїв класифікації: за перебігом у технологічному процесі і за метою поставлених завдань.

Таблиця 2 - Класифікація витрат підприємств ГЗК

Групові ознаки	Критерії класифікації витрат	Види витрат
1. За фінансовим обліком та П(С)БО	1.1. За економічними елементами	Матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація та інші операційні витрати
	1.2. За видом діяльності	Витрати основної діяльності, витрати фінансової діяльності, витрати інвестиційної діяльності, надзвичайні витрати
	1.3. За ступенем економічної однорідності	Однoeлементні, комплексні
	1.4. За калькуляційними статтями	Сировина та основні матеріали, допоміжні матеріали, паливо на технологічні потреби, енерговитрати на технологічні потреби, податки, збори та інші обов'язкові платежі, витрати на оплату праці, відрахування на соціальне страхування, амортизація, інші витрати, адміністративні витрати, витрати на збут
2. За управлінським обліком	2.1. За відношенням до рівня ділової активності	Постійні, змінні
	2.2. За способом включення у собівартість окремих виробів	Прямі, непрямі
	2.3. За економічною роллю у процесі виробництва	Основні, накладні
3. За економічним змістом	3.1. За ступенем впливу на загальну суму витрат	Регульовані, нерегульовані
	3.2. За доцільністю витрачання	Продуктивні, непродуктивні
	3.3. За ступенем значення для прийняття рішення	Релевантні, нерелевантні
	3.4. За характером витрат по відношенню до виробництва	Виробничі, позавиробничі
	3.5. За планом	Планові, позапланові
	3.6. За періодичністю виникнення	Поточні, одноразові
	3.7. За порядковим віднесенням на період генерування прибутку	Витрати на продукт, витрати періоду
	3.8. За відношенням до готового продукту	Витрати на незавершене виробництво, витрати на готову продукцію
	3.9. В залежності від завдань управління	Альтернативні, незворотні, граничні, диференційовані, маржинальні, середні
	3.10. За центрами відповідальності (місцями утворення)	Витрати виробництва, технологічного переділу, цеху, дільниці

Продовження таблиці 2

1	2	3
4. За галузевими особливостями	4.1. За перебігом у технологічному процесі	Витрати на добування залізної руди, витрати на подрібнення, витрати на збагачення, витрати на огрудкування
	4.2. За метою поставлених завдань	Витрати на освоєння родовища (витрати на розвідувальні роботи, витрати на бурові роботи, витрати на підривні роботи, витрати на екскавційні роботи), капітальні витрати, витрати на транспортування корисних копалин, промпродукту та готової продукції, витрати на утримання інфраструктури, екологічні витрати

Джерело: складено авторами на основі [1; 2; 7]

Загалом витрати на підприємствах ГЗК слід структурувати за груповими ознаками, критеріями класифікації та видами. Розглянемо деякі з них більш детально.

За першою групою ознакою «за фінансовим обліком» витрати необхідно класифікувати за такими критеріями: за економічними елементами, за видами діяльності, за ступенем економічної однорідності та за калькуляційними статтями. Цей вид класифікації є основним та дає можливість розраховувати собівартість одиниці продукції та її загальну суму по підприємству.

Поряд з тим, можна виділити й інші групові ознаки класифікації витрат, що є значущими для проведення повної оцінки категорії «витрати».

Поділ витрат за управлінським обліком, порівняно з фінансовим, дає змогу не тільки розрахувати собівартість одиниці продукції, а й обрати економічно вигідну для підприємства систему управління витратами. За даною групою ознакою витрати можна поділити на такі категорії: «за відношенням до рівня ділової активності» (система «директ-кост»), «за способом включення у собівартість окремих виробів» (система «стандарт-кост») та «за економічною роллю у процесі виробництва».

Удосконалити техніку управління витратами можна за допомогою їх класифікації за економічним змістом, так як дана ознака спрямована на встановлення контролю за плануванням витрат, за доцільністю їх витрачання, періодичністю виникнення тощо.

Групові ознака «за галузевими особливостями», її критерії класифікації витрат та їх види доповнюють загальні підходи до групування витрат і запропоновані нами особисто. Такі критерії класифікації, як «за перебігом технологічного процесу» та «за метою поставлених завдань», а також самі витрати, які передбачаються ними, притаманні лише підприємствам ГЗК. Крім того, до критерію класифікації витрат «за метою поставлених завдань» нами були виділені екологічні витрати.

Необхідність такої деталізації пов'язана з тим, що на даний момент Україна знаходиться в числі 20 країн світу по забрудненню атмосфери, а головна причина полягає в тому, що більшість великих підприємств працює за застарілими технологіями і, в першу чергу, це стосується підприємств ГЗК.

Особливо наочно проявляються ознаки екологічної кризи у Криворізькому регіоні, де зосереджена більшість гірничодобувних та металургійних підприємств. За показниками забруднення навколишнього середовища Криворізький регіон можна віднести до зони екологічного лиха. Це пов'язано із зниженням регулюючої ролі держави у найважливіших економічних та екологічних процесах, у тому числі й у

питаннях раціонального надровикористання. Тому відсутність стратегічного плану розвитку галузі, ситуаційна практика видачі дозволів на розробку родовищ тільки сприяє підвищенню ризику виникнення надзвичайних ситуацій та кризових процесів у розвитку підприємств ГЗК [1].

Повертаючись до екологічних витрат, що містяться у складі 4-ї групової ознаки (див. табл. 2) слід зазначити, що у більшості наукових робіт [5; 7; 8; 9; 10] вони не виділяються окремо з кола інших. Досліджуються у більшій мірі лише витрати на природоохоронну діяльність. На нашу думку, дану групу витрат необхідно розглядати як окремий та конкретний об'єкт, виділяючи їх із сукупності інших видів витрат.

Вивчаючи класифікаційні ознаки екологічних витрат, подальшого удосконалення потребує підвищення рівня їх контролюваності, бюджетування та розподілу. Пропонується новий підхід до класифікації екологічних витрат, який наведено у таблиці 3.

Відповідно до поданої класифікації слід відмітити, що на підприємствах ГЗК крім витрат на природоохоронну діяльність, які відносять на собівартість продукції (класичний підхід до визначення даної категорії витрат), час від часу мають місце витрати, які становлять економічний збиток, зумовлений ризиками, які пов'язаними зі зміною гірничо-геологічних умов при видобуванні та переробці корисної копалини.

Таблиця 3 – Класифікація екологічних витрат підприємств ГЗК

Ознаки класифікації	Види витрат
1. За видом діяльності	Основні, надзвичайні
2. За можливістю попередження	Витрати на природоохоронну діяльність, економічний збиток від екологічних порушень
3. За ступенем впливу	Регульовані, нерегульовані
4. За планом	Планові, позапланові
5. За періодичністю виникнення	Поточні, одноразові
6. За відношенням до фінансового результату	Витрати, що включаються у собівартість продукції; витрати, що відносять на фінансовий результат, штрафні санкції
7. За відношенням до рівня ділової активності	Змінні, постійні
8. За способом включення у собівартість окремих виробів	Прямі, непрямі
9. З точки зору законодавчої та нормативної бази (за природо-користування)	Збір за спеціальне використання надр; збір за забруднення навколишнього середовища; збір за спеціальне використання води; плата за землю; витрати на рекультивацію земель; витрати на усунення наслідків обвалу гірничої маси, її зсуву, прориву водоносного горизонту тощо
10. За впливом на рівень собівартості продукції	Стаття «Зворотні відходи», збори
11. За порядковим віднесенням на період генерування прибутку	Витрати на продукт, витрати періоду

Джерело: складено авторами на основі [5; 7; 8; 9; 10]

Дані витрати тісно пов'язані з похибками визначення техніко-економічних параметрів родовищ корисних копалин або стаціонарної підсистеми ще на передпроект-

тній стадії їх освоєння. Саме тому, вчасна економічна оцінка впливу чинників даної підсистеми дасть змогу знизити не лише собівартість добування та переробки залізородної сировини, але й в цілому вплинути на фінансовий результат діяльності підприємства, попереджаючи виникнення надзвичайних витрат.

Доцільність виникнення витрат на природоохоронну діяльність можна визначити групуванням їх за цільовим призначенням. Таке групування передбачає спрощення функції контролю за ними та дозволить удосконалити процес управління витратами на природоохоронну діяльність.

Групування за іншими ознаками, такими як «за відношенням до рівня ділової активності», «за способом включення у собівартість окремих виробів» та «за впливом на рівень собівартості продукції» дозволить поліпшити як в цілому техніку управління витратами на природоохоронну діяльність, так і окремі її частини, тим самим удосконалюючи загальну систему управління витратами на підприємстві.

Структурно-логічну модель групування екологічних витрат за основними ознаками показано на рисунку 1.

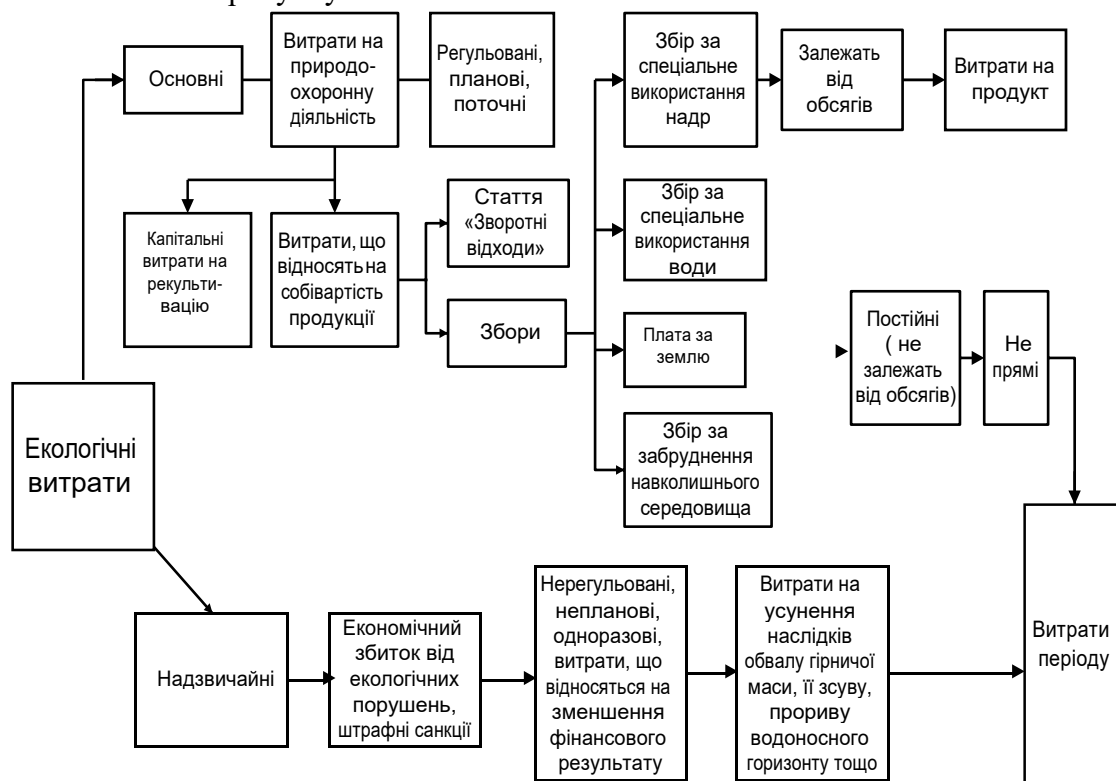

Рисунок 1 - Структурно-логічна модель групування екологічних витрат підприємств ГЗК

Джерело: складено авторами на основі [7; 8; 9; 10]

Таким чином, за змістом структурно-логічної моделі групування екологічних витрат видно, що вони складаються із основних та надзвичайних. Основні екологічні витрати, в свою чергу, поділяються на такі, що залежать від обсягів виробництва і на постійні. Витрати, що залежать від обсягу, мають відноситися на продукцію виробництва, а постійні, слід розглядати, як витрати періоду. Щодо надзвичайних витрат, то вони також розглядаються як витрати періоду.

Висновки. Проведення даного предметного дослідження дає змогу зробити наступні узагальнення:

– поведінка витрат підприємств ГЗК залежить від дії галузевих факторів, а їх вплив визначає характер специфічних особливостей витрат;

- проведений критичний аналіз вітчизняних наукових здобутків відносно класифікації витрат на підприємствах ГЗК показав, що галузеві особливості того чи іншого підприємства при вивченні витрат, та зокрема їх класифікації, досліджені по-верхово;
- враховуючи те, що галузеві особливості переважно не враховуються у класифікації витрат підприємств ГЗК, було запропоновано власний підхід до класифікації загальних витрат та екологічних витрат, що ґрунтується на доповненні її специфічними для галузі ознаками;
- на основі класифікатора екологічних витрат, було побудовано структурно-логічну модель їхнього групування для підприємств ГЗК;
- з метою покращення техніки управління витратами на підприємствах ГЗК, запропоновано використовувати удосконалену авторами класифікацію загальних та екологічних витрат.

Список літератури / References

1. Екологічний паспорт Дніпропетровської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.menr.gov.ua/docs/protection1/dnipropetrovska/Dnipropetrovska_ekopasport_2014.pdf
Ecologichnyi pasport Dnipropetrovskoi oblasti [Ecological certificate of Dnipropetrovsk region]. Available at: http://www.menr.gov.ua/docs/protection1/dnipropetrovska/Dnipropetrovska_ekopasport_2014.pdf
2. Брадул О.М. Облік і аналіз затрат гірничодобувних підприємств (на прикладі шахт ДАК «Укррудпром») : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / Брадул Олександр Михайлович. – К., 2003. – 208 с.
Bradul, O.M. (2003) *Oblik i analiz zatrat hirnychodobuvnykh pidpriemstv (na prykladi shakht DAK "Ukrrudprom")* [Accounting and cost analysis of mining enterprises (evidence from SJSC "Ukrrudprom" mines)]: dis. ... Ph.D. in Economics: specialty 08.06.04 "Accounting, Analysis and Audit", Kuiv, 208 p.
3. Олійник О.В. Витрати в системі бухгалтерського обліку: теорія, методика, практика (на прикладі підприємств промисловості нерудних матеріалів) : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / Олійник Оксана Вікторівна. – Тернопіль, 2002. – 247 с.
Oliynyk, O.V. (2002) *Vytraty v systemi bukhalterskoho obliku: teoria, metodyka, praktyka (na prykladi pidpriemstv promyslovosti nerudnykh materialiv)* [Costs in the accounting system: theory, methodology, practice (evidence from enterprises of non-metallic materials industry)]: dis. ... Ph.D. in Economics: specialty 08.06.04 "Accounting, Analysis and Audit", Ternopil, 247 p.
4. Шатохіна О.І. Бухгалтерський облік і аудит затрат виробничої діяльності підприємств вугледобувної промисловості : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / Шатохіна Олександра Іванівна. – К., 2006. – 243 с.
Shatokhina, O.I. (2006) *Bukhalterskyi oblik i audyt zatrat vyrobnychoi diyalnosti pidpriemstv vuhledobuvnoi promyslovosti* [Accounting and audit of production costs at coal mining enterprises]: dis. ... Ph.D. in Economics: specialty 08.06.04 "Accounting, Analysis and Audit", Kyiv, 243 p.
5. Кондратюк О.М. Облік і аналіз екологічних витрат промислових підприємств : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / Кондратюк Ольга Михайлівна. – К., 2008. – 260 с.
Kondratiuk, O.M. (2008) *Oblik i analiz ecolohichnykh vytrat promyslovykh pidpriemstv* [Accounting and analysis of the environmental costs of industrial enterprises]: dis. ... Ph.D. in Economics: specialty 08.00.09 "Accounting, Analysis and Audit", Kyiv, 260 p.

6. Курило М.М. Екологічні показники при геолого-економічній оцінці родовищ корисних копалин на окремих стадіях геологічного вивчення та освоєння надр / М.М. Курило [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Ebtp/2009_4.pdf.
- Kurylo, M.M. (2009) *Ecolohichni pokaznyky pry heoloho-economichniy otsyntsi rodovyshh korysnykh kopalyn na okremykh stadiakh heolohichnoho vyvchennia ta osvoiennia nadr* [Environmental indicators in the geological and economical evaluation of mineral deposits at certain stages of geological exploration and development of mineral resource] Available at: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Ebtp/2009_4.pdf.
7. Максимів Л.І. Тенденції розвитку екологічно орієнтованого бухгалтерського обліку / Л.І. Максимів // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 5. – С. 18–23.
- Maxsimiv, L.I. (2005) *Tendentsiii rozvytku ecolohichno oriientovanoho bukhalterskoho obliku* [Environmentally oriented accounting development trends] *Accounting and Auditing*, no 5, pp/ 18-23.
8. Малюга Н. Екологічні витрати: класифікація та бухгалтерське відображення / Н. Малюга, І. Замула // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 5. – С. 35–41.
- Maliuha, N., Zamula, I. (2009) *Ecolohichni vytraty: klasyfikaziia ta bukhalterske vidobrazhennia* [Environmental costs: classification and book-keeping], *Accounting and Auditing*, no 5, pp. 35-41.
9. Мамчук І.В. Врахування природоохоронних витрат під час проведення реструктуризації еколого-шкідливих підприємств / І.В. Мамчук // Торгівля і ринок України : темат. зб. наук. праць. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. – Вип. 27. – С. 62–69.
- Mamchuk, I.V. (2009) *Vrakhuvannia pryrodookhoronnykh vytrat pid chas provedennia restrukturyzatsii ecoloho-shkidlyvykh pidpriemstv* [Consideration of environmental costs during the restructuring of environmental and hazardous enterprises], *Trade and market of Ukraine: thematic collection of research papers*, Donetsk, DonNUET Publ., no 27, pp. 62–69.
10. Сухіна О.М. Дослідження екологічної складової у виробничій діяльності підприємств гірничовидобувної промисловості / О.М. Сухіна // Економіка природокористування і охорона довкілля : щорічник наук. праць НАН України. Рада по вивченню продуктивних сил України / Відп. ред. Б.М. Данилишин. – К., 2005. – 376 с.
- Sukhina, O.M. (2005) *Doslidzhennia ecolohichnoi skladovoi u vyrobnychii diyalnosti pidpriemstv hirnychovydobuvnoi promyslovosti* [The study of environmental component in the production activity of enterprises related to the mining industry], *Environmental Economics and Environmental protection : Annual publication of scientific papers of The National Academy of Sciences of Ukraine. Council of Productive Forces of Ukraine*, Kyiv, 376 p.

Дата надходження рукопису 14.04.2016 р.

Objective. *The objective of the article lies in arrangement of modern scientific achievements in the field of cumulative and environmental costs classification at the enterprises of mining complex and improvement of such classification taking into account patterns of industrial structure.*

Methods. *In preparation of the article such general and ad hoc methods of scientific studies were used: generalization and abstraction methods, methods of induction and deduction, comparison, tabulation procedure, analysis and design, logical method, historical method, dialectical method etc.*

Results. *The characteristic features of costing at mining complex enterprises are defined. The critical analysis of modern scientific achievements in the field of such costs classification at mining complex enterprises is done. The classification of cumulative and environmental costs is improved taking into account patterns of industrial structure where*

these enterprises operate. A structured logical model of the environmental costs classification is worked out. The relationship between costs classification and cost controlling at the enterprises of mining complex is set up.

Key words: mining complex, patterns of industrial structure, classification, cumulative costs, environmental costs, improvement.

Цель. Цель статьи состоит в систематизации современных научных достижений в области группировки общих и экологических затрат предприятий горно-обогатительного комплекса и в усовершенствовании их классификации с учетом отраслевых особенностей.

Методы. При подготовке статьи использованы общие и специальные методы научного исследования экономических процессов, в частности обобщения и абстрагирования, индукции и дедукции, сравнения, группировки, анализа и синтеза, логичный метод, исторический метод, диалектический метод и др.

Результаты. Определены специфические особенности формирования затрат предприятий горно-обогатительного комплекса. Проведен критический анализ современных научных достижений в области систематизации затрат предприятий данного комплекса. Усовершенствована классификация общих и экологических затрат с учетом отраслевых особенностей функционирования предприятий комплекса. Разработана структурно-логическая модель группировки экологических затрат. Установлена связь между усовершенствованием классификации затрат и улучшением техники управления затратами на предприятиях комплекса.

Ключевые слова: горно-обогатительный комплекс, отраслевые особенности, классификация, общие затраты, экологические затраты, усовершенствование.

УДК 658.1:005.21'51(083.92)(045)

Єрмак С.О.,
канд. екон.наук, доц.¹
Бугасенко О.В.,
студентка²

Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: svetlanaermak@mail.ru¹,
e-mail: canek3003@mail.ru²

СТРАТЕГІЧНЕ ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ПРИКЛАДІ ПАТ «ЛАКТИС»

Yermak S.,
Candidate of Economics,
Associate Professor¹
Buhaienko O.,
student²

Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,,
e-mail: svetlanaermak@mail.ru¹,
e-mail: canek3003@mail.ru²

STRATEGIC FINANCIAL PLANNING OF INDUSTRIAL ENTERPRISES ACTIVITIES EVIDENCE FROM PJSC «LAKTIS»

Мета. Метою статті є вивчення теоретичних та практичних аспектів стратегічного планування фінансових результатів виробничих підприємств.

Методи. У процесі дослідження були застосовані методи систематизації та узагальнення, стратегічного планування при плануванні фінансового результату, економіко-математичного й економіко-статистичного аналізу при обґрунтуванні конкурентної стратегії.